

Osmanlı Devleti-Eflak Voyvodalığı ticari ilişkileri ve ekonomik verimlilik analizi

Commercial relations and economic efficiency analysis between the Ottoman Empire and the Wallachian Principality

Ali Birvural¹

Öz

Eflak Voyvodalığı, resmi olarak 1310-1861 yılları arasında farklı statülerde varlığını sürdürmüştür. Bu çalışmada, 14. ve 19. yüzyıllar arasında Osmanlı İmparatorluğu ile Eflak Voyvodalığı arasındaki ticari ilişkiler incelenmektedir. Özellikle tahıl, kereste, bal ve balmumu gibi ürünlerin sevkiyatı üzerinden ekonomik ilişkiler analiz edilecektir. Eflak'ın stratejik önemi ve Osmanlı mali sistemi üzerindeki etkileri de bu makalede incelenecektir. Osmanlı arşivleri, özellikle 16. yüzyıl Osmanlı defterleri ve beratları, Eflak ile ilişkilerin ekonomik boyutunu detaylandırmaktadır. Bu belgelerde, Eflak'tan getirilen malların miktarı, fiyatları ve vergileri gibi bilgiler yer almaktadır. Ayrıca bu kaynaklarda Eflak'tan gelen elçiler ve tüccarların resmi yazışmaları, ticari ilişkilerin düzenlenmesi ve kontrolü açısından büyük önem taşımaktadır. Eflak Voyvodalığı ile yapılan ticaret Osmanlı Devleti için bazı stratejik mallarda çok kıymetli olmuş, sonrasında coğrafyanın sefer bölgelerine yakınlığı da Voyvodalığı vazgeçilmez hale getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Eflak Voyvodalığı, Dış Ticaret, Verimlilik Analizi

Jel Kodları: N33, B10, 010

Abstract

The Principality of Wallachia existed officially from 1310 to 1861, during which it held various political statuses. This study examines the commercial relations between the Ottoman Empire and the Principality of Wallachia from the 14th to the 19th centuries. In particular, it focuses on the shipment of goods such as grain, timber, honey, and beeswax, evaluating their role within the broader framework of economic relations. The strategic importance of Wallachia and its impact on the Ottoman fiscal system are also discussed. Ottoman archival sources, mainly 16th-century imperial registers and berat (imperial decrees), provide detailed insights into the economic dimension of these relations. These documents contain information on the quantities, prices, and taxes of goods imported from Wallachia. Furthermore, the official correspondence of Wallachian envoys and merchants played a crucial role in regulating and monitoring commercial relations. Trade with the Principality of Wallachia was highly valuable to the Ottoman Empire, particularly for strategic commodities, and the principality's proximity to major campaign routes made it indispensable to the empire's logistical and economic network.

Keywords: Ottoman Empire, Wallachia Voivodeship, Foreign Trade, Productivity Analysis

Jel Codes: N33, B10, 010

Başvuru/Submitted: 1/08/2025

Revizyon/Revised: 20/10/2025

Kabul/Accepted: 31/10/2025

Yayın/Online Published: 25/12/2025

Atıf/Citation: Birvural, A., Osmanlı Devleti-Eflak Voyvodalığı ticari ilişkileri ve ekonomik verimlilik analizi, bmij (2025) 13 (4): 1753-1762 doi: <https://doi.org/10.15295/bmij.v13i4.2641>

Extended Abstract

Commercial relations and economic efficiency analysis between the Ottoman Empire and the Wallachian Principality

Literature

Inalcık (1994) emphasises Wallachia's pivotal role in supplying Istanbul with grain, timber, wax, and livestock during the classical Ottoman era, framing it as an essential logistical hub of the empire. Barkan (1957) elucidates the mechanism of in-kind taxation, underlining its significance for sustaining the Ottoman army's supply chain. Pamuk (2000) interprets the influx of European silver coins into Wallachia as an early indicator of fiscal decentralisation and monetary volatility within the Ottoman system. Maxim (1973, 1989) quantifies Wallachia's fiscal burdens and tribute obligations using detailed archival evidence. Archival sources from the Presidential State Archives of the Ottoman Empire (Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi) provide insight into the intricate structure of the region's taxation and trade networks. Wallachia's natural resources also supported imperial cultural, military, and infrastructural functions. Giurescu (1976) and Hitchins (1996) interpret Wallachia's gradual transition toward Romanian nationhood, while Shaw and Shaw (1977), together with Gökalp (2023), situate these transformations within the broader framework of Ottoman administrative decline and economic fragmentation.

Research subject

This study examines Wallachia's economic role in the Ottoman Imperial supply system, focusing on its grain, timber, and tax contributions, and on how its gradual independence affected Ottoman fiscal and trade structures.

Research purpose and importance

The purpose of this study is to analyse the economic relationship between the Ottoman Empire and the Principality of Wallachia, with a focus on trade dynamics, taxation, and regional productivity from the 15th to 19th centuries. This research is significant as it reveals how peripheral regions like Wallachia contributed to the Ottoman Imperial economy through in-kind taxes and resource flows. Furthermore, it highlights the fiscal and logistical vulnerabilities the Empire faced as Wallachia gradually moved toward independence, offering insights into the broader economic fragmentation of the Ottoman state.

Contribution of the article to the literature

This article contributes to the literature by offering a detailed, source-based economic analysis of Wallachia's role in the Ottoman imperial system. By combining archival data such as tax registers, trade records, and fiscal reports, the study provides quantitative insights into regional productivity and imperial logistics. It enriches historiography by linking Wallachia's resource contributions to the central Ottoman economy and by revealing how shifts in sovereignty affected fiscal integration. Furthermore, the article highlights the underexplored economic dimensions of provincial autonomy and imperial decline. A further contribution could emphasise the Ottoman Empire's positive economic influence on the regional economy, underscoring that the relationship between the principality and the imperial centre was not colonial but based on mutual economic interdependence.

Design and method

This study adopts a historical-economic case study design, using archival and secondary sources to analyse the trade relations and fiscal role of Wallachia within the Ottoman Empire between the 15th and 19th centuries.

Research type

The research is descriptive and analytical, focusing on historical documentation and economic productivity metrics across different time periods.

Research problems

What was Wallachia's fiscal and logistical contribution to the Ottoman Empire?

How did the independence process affect the region's economic integration with the Empire?

What trends can be observed in tax income and resource shipments over time?

Did the Ottoman Empire provide any economic contribution or investment to the region?

Data collection method

Data were collected from Ottoman archival documents, quantitative tables, and secondary academic sources, including works by Inalcık, Pamuk, and Maxim.

Quantitative/qualitative analysis

The research uses a mixed-method approach, incorporating both quantitative data (e.g., tax revenues, shipment volumes) and qualitative interpretation of political-economic transitions.

Research model

The study follows a **time-series historical model**, segmenting Wallachia's economic performance across centuries and linking it to political events and imperial policy changes.

Research hypotheses

H1: Wallachia significantly contributed to the fiscal stability and food security of the Ottoman Empire.

H2: The weakening of Ottoman control over Wallachia led to a measurable decline in trade efficiency and state revenue from the region.

Findings and discussion

The findings confirm Wallachia's role as a major supplier of grain, timber, and wax to the Ottoman capital. The region's annual tax contribution reached 80,000 akçe during the 16th century, representing 5–6% of total state revenues. A decline in productivity is observed beginning in the 18th century.

Findings as a result of analysis

Time-series analysis indicates a peak in economic efficiency in the 16th century, followed by a gradual decline in the 18th and 19th centuries due to external pressures (e.g., Russia, Austria) and internal political shifts.

Hypothesis test results

Both hypotheses are supported:

Wallachia was essential to the Ottoman economy during the classical period.

Increasing autonomy reduced fiscal and logistical efficiency within the imperial framework.

Discussing the findings with the literature

Findings are consistent with Inalcık's (1994) and Barkan's (1957) works on Ottoman logistics and taxation. They also align with Pamuk's (2000) thesis regarding monetary decentralisation and Maxim's archival analysis of regional tributes.

Conclusion, recommendation and limitations

This study demonstrates that Wallachia played a vital economic and logistical role within the Ottoman imperial system, particularly through its contributions of grain, timber, and wax. The region's fiscal integration with the central state was robust during the classical period but began to deteriorate due to rising autonomy and external geopolitical pressures in the 18th and 19th centuries. The economic decline of Wallachia mirrors broader patterns of fragmentation within the Ottoman administrative and fiscal structures. Based on these results, it is recommended that future studies expand the comparative scope to include similar tributary provinces such as Moldavia and Transylvania. In doing so, scholars can better understand the interconnected nature of imperial logistics and frontier economics. The study is limited by the availability of archival material and the absence of post-independence economic data. Furthermore, fluctuations in tax values and missing documentation may affect the precision of long-term quantitative trends.

Results of the article

Wallachia served as a strategic economic hub in the Ottoman periphery. Its contributions to Istanbul's supply chain were crucial to the city's economy. The weakening of imperial control in the 18th–19th centuries triggered regional disintegration and fiscal loss.

Suggestions based on results

Further research could investigate other Balkan regions with similar economic patterns. A comparative analysis with Boğdan (Moldavia) could enhance understanding of the economic roles of border provinces.

Limitations of the article

The study is limited to archival data up to the 19th century; post-independence economic dynamics are not covered. Quantitative data depend on preserved state records, which may omit undocumented exchanges or local economic activities.

Giriş

Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzey sınırında yer alan Eflak, 15. yüzyıldan itibaren Osmanlı egemenliğine girmiş ve iç işlerinde özerk bir voyvodalık olarak yönetilmiştir (Maxim, 1973). Osmanlı'nın gıda ve hammadde ihtiyaçlarının karşılanmasında Eflak'ın katkısı büyüktür. Eflak'tan gönderilen tarımsal ürünler, kereste ve arıcılık ürünleri İstanbul'un iktisadi yapısında önemli bir yer tutmuştur. Eflak Voyvodalığı, Osmanlı sınırları içerisinde 14. yüzyıl sonlarından itibaren var olmuş, zaman zaman bağımsızlık mücadelesi verirken, büyük ölçüde Osmanlı egemenliği altında kalmış bir bölgedir. Bölgenin Osmanlılarla ekonomik ve siyasi ilişkileri, özellikle 15. yüzyıl ile 17. yüzyıl arasında yoğunlaşmış, çeşitli belgelerle kayıt altına alınmıştır. Osmanlı arşivleri, bu ilişkilerin detaylarını ortaya koyan önemli kaynaklar sunmaktadır. Bu dönem boyunca, Osmanlı ile Eflak arasındaki ilişkiler siyasi, askerî ve ekonomik alanlarda yoğunlaşmış; özellikle ticaret, iki tarafın da ekonomik kalkınmasında temel unsurlardan biri olmuştur. Osmanlı arşivleri, Eflak ile ilgili ticaret verilerini ve ilişkilerin detaylarını ortaya koyan önemli kaynaklar sunmaktadır.

Literatür taraması

İnalçık (1994), Osmanlı'nın klasik dönemindeki ekonomik düzenini detaylı biçimde ele alarak, Eflak gibi taşra bölgelerinin İstanbul'un gıda güvenliği açısından ne denli önemli olduğunu vurgulamıştır. Eflak'tan gelen tahıl, kereste, balmumu ve hayvansal ürünlerin Osmanlı başkentinin temel lojistik ihtiyaçlarını karşıladığına dikkat çekmiştir. Barkan (1957), Osmanlı taşrasında uygulanan iskân ve kolonizasyon politikalarını açıklarken, Eflak'ın vergilendirme sistemi içerisindeki yerini ve bu bölgeden toplanan aynı vergi türlerinin sistematik yönünü incelemiştir. Aynı zamanda ürünlerin sevkiyatı ve ordunun lojistik desteği açısından bölgenin önemine işaret etmiştir. Pamuk (2000), Osmanlı para sistemi bağlamında Eflak'taki gümüş sikke dolaşımını, Osmanlı akçesinin zamanla değer kaybı yaşamasını ve Avrupa menşeli paraların yaygın kullanımını bir iktisadi çözümme göstergesi olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda Eflak, Osmanlı'nın mali bütünlüğündeki kırılmaların erken izlenebileceği örnek taşralardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Maxim'in (1973, 1989) çalışmaları, Eflak ve Boğdan voyvodalıklarının Osmanlı İmparatorluğu karşısındaki iktisadi ve mali yükümlülüklerini dönemin tahrir defterleri ve sözleşmeleri üzerinden ele alınmaktadır. Bu çalışmalar, voyvodalıkların yıllık vergi yükümlülükleri ve aynı katkılarıyla ilgili nicel veriler sunulmaktadır. Devlet Arşivleri Başkanlığı tarafından yayımlanan, Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi .d.68. 120, d. 62. 193, .d. 61.208 nolu evraklar Eflak'tan Osmanlı'ya gönderilen malların miktarlarını, vergilendirme koşullarını ve ticaret yollarını belgelemektedir. Bu belgeler literatürde sıklıkla atıf yapılan birincil kaynaklar arasında yer almaktadır. Kılıç (2023) ise özellikle Eflak ve Boğdan voyvodalıklarının mali yükümlülüklerini güncel arşiv belgeleriyle destekleyerek yeni bir sentez sunmuştur. Bu çalışmada, tahıl, kereste ve balmumu gibi ürünlerin sadece ekonomik değil, kültürel ve lojistik boyutları da incelenmiştir. Giurescu (1976) ve Hitchins (1996), Eflak'ın Romanya tarihi içindeki yeri ve Osmanlı etkisinden çıkış sürecini Avrupa perspektifinden değerlendirmiştir. Eflak'ın Osmanlı hâkimiyetinden çıkarak ulusal Romanya kimliğine dönüşüm süreci, bu kaynaklarda hem politik hem de ekonomik temelde ele alınmıştır. Shaw & Shaw (1977) ise Osmanlı'nın 18. ve 19. yüzyıldaki yapısal dönüşümünü anlatırken, Eflak gibi taşra bölgeleriyle yaşanan kopuşların İmparatorluk içi mali ve idari çözülmeye etkisini geniş perspektifli bir anlatımla sunmaktadır. Gökalp (2023) tarafından yayımlanan çalışma Eflak'taki ekonomik çeşitliliği ve bu bölgeden gelen ürünlerin Osmanlı toplumsal hayatındaki kullanım alanlarını analiz etmektedir. Bu değerlendirmeler, yalnızca mali katkılarla sınırlı kalmayıp, kültürel ve lojistik işlevleri de içerir.

Eflak Voyvodalığı

Eflak Voyvodalığı günümüz Romanya'sının güney kesiminde, Tuna Nehri ile Karpat Dağları arasında kalan bölgede kurulmuş bir prensliktir. Tarihi kaynaklara göre, Eflak (Valahia), 14. yüzyılın başlarında bağımsız bir prenslik olarak ortaya çıkmıştır. Kurucusu olarak genellikle Basarab I kabul edilir ve 1330 yılında Macar Krallığı'na karşı kazandığı Posada Muharebesi, Eflak'ın bağımsızlığının simgesi olarak değerlendirilir (Giurescu, 1976). Eflak Voyvodalığı, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuzey sınırında yer alması nedeniyle hem askeri hem de ekonomik açıdan stratejik bir öneme sahip olmuştur. 15. yüzyıldan itibaren Osmanlı egemenliği altına giren Eflak, iç işlerinde özerk bir yönetim yapısını sürdürmüştür; ancak Osmanlı Devleti'ne yıllık vergi ve çeşitli aynı yükümlülüklerle bağlı kalmıştır. Voyvodalık, Osmanlı'nın gıda güvenliği ve hammadde tedarikinde kilit bir rol üstlenmiştir (Maxim, 1973). Osmanlı İmparatorluğu ile Eflak arasındaki ilişkiler, 15. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yoğunlaşmış; 1462'de Fatih Sultan Mehmet'in seferleri sonrası Eflak, Osmanlı'ya bağlı bir voyvodalık haline gelmiştir. Bu tarihten itibaren Eflak, Osmanlı'ya vergi ve aynı yükümlülüklerle bağlı kalmış; iç işlerinde özerkliğini kısmen koruyarak voyvodalar aracılığıyla yönetilmiştir (Maxim, 1973). Voyvoda atamaları çoğunlukla

Osmanlı merkezi tarafından yapılmış ve voyvodalar Osmanlı padişahına sadakat yemini etmiştir. Eflak, askeri lojistik ve iktisadi açıdan Osmanlı için stratejik bir bölge olmuş; başta İstanbul olmak üzere birçok Osmanlı şehrinin gıda ve hammadde ihtiyacını karşılamada önemli bir rol üstlenmiştir. Özellikle tahıl, kereste, tuz, bal ve balmumu gibi ürünler İstanbul'a düzenli olarak gönderilmiştir (Sarğın, 2023).

17. ve 18. yüzyıllarda Osmanlı'nın askeri ve mali zayıflamaları, Eflak üzerindeki kontrolün gevşemesine yol açmış; bu dönemde Avusturya ve Rusya gibi büyük güçlerin bölge üzerinde nüfuz mücadelesi artmıştır. 1821'deki Tudor Vladimirescu isyanı ve 1829 Edirne Antlaşması sonrası, Eflak giderek daha bağımsız bir yapıya kavuşmuş; 1859'da ise Boğdan Prenslığı ile birleşerek Romanya Krallığı'nın temelini atmıştır (Hitchins, 1996).

Eflak'tan Osmanlı başkentine ve diğer büyük kentlere gönderilen başlıca ticari ürünler arasında tahıl, kereste, bal ve balmumu yer almaktadır. Tahıl, özellikle buğday ve arpa, İstanbul'un gıda ihtiyacının önemli bir kısmını karşılamış; bu ürünler zaman zaman kriz dönemlerinde stratejik stok işlevi de görmüştür (Kılıç, 2011). Kereste, Osmanlı donanmasının gemi inşası ve çeşitli yapı işlerinde kullanılmış, Eflak'ın zengin orman kaynakları sayesinde sürekli temin edilmiştir (Maxim, 1989). Bal ve balmumu ise hem saray mutfacı hem de cami ve tekke aydınlatmaları için kritik öneme sahip olmuş; balmumu ayrıca askeri sefer hazırlıklarında da değerlendirilmiştir. Bu ürünler çoğu zaman vergi şeklinde toplanmış ve İstanbul'a doğrudan devlet denetiminde gönderilmiştir. Ticaretin finansmanı açısından bakıldığında, Eflak'ta Osmanlı akçesi yaygın olmakla birlikte Avrupa kökenli gümüş sikkelerin de kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, bölgedeki para dolaşımının karmaşıklığını ve Avrupa ile olan iktisadi temasın yoğunluğunu göstermektedir (Gökalp, 2023).

Eflak Voyvodalığı ve Osmanlı ticaret verileri

Eflak Voyvodalığı, Osmanlı İmparatorluğu için hem askeri hem de ekonomik bakımdan stratejik bir konuma sahip olmuştur. Osmanlı Arşivleri'nde yer alan tahrir defterleri, mühimme defterleri ve ruznamçe kayıtlarına göre Eflak, özellikle tahıl, kereste, tuz, bal ve balmumu gibi temel ürünlerin tedariğinde önemli bir merkezdir. Osmanlı arşivlerindeki belgeler, Eflak Voyvodalığı'nın Osmanlı'ya sadakat gösterdiği dönemlerde vergiler ve askeri destek sağladığını göstermektedir. Ayrıca, Eflak'ın Osmanlı'ya sunduğu vergi gelirleri ve ticaret ürünleri, bölgenin ekonomik önemini ortaya koymaktadır. Osmanlı arşivleri, Eflak ile yapılan ticarete ilişkin detaylı bilgiler içermektedir. Bu belgelerde, Eflak'tan getirilen tahıl, hayvan ürünleri, ahşap ve tekstil ürünleri gibi malların yanı sıra, ticaret yollarının kullanımı ve gümrük vergileri de kayda geçmiştir (Maxim, 1973). Osmanlı'nın Eflak'tan aldığı vergiler ve gümrük gelirleri, bölgenin Osmanlı ekonomisine katkısını göstermektedir. Ayrıca, Osmanlı ile Eflak arasındaki ticaret, genellikle Karadeniz ve Tuna nehirleri boyunca gerçekleşmekte olup, bölgenin coğrafi konumu ticaretin gelişmesine imkan sağlamıştır.

16 ve 17. yüzyıllarda Eflak'tan İstanbul'a yılda ortalama 500.000 kile buğday ve arpa gönderildiği, ayrıca yıllık olarak 5.000-7.000-ton kereste sevkiyatının yapıldığı arşiv kayıtlarında belirtilmektedir. Kereste sevkiyatı, özellikle Osmanlı donanmasının gemi inşasında ve büyük kamu inşaatlarında kullanılmak üzere planlanmıştır (Barkan, 1957). Bal ve balmumu, Osmanlı saray mutfacının yanı sıra cami ve tekkelerin aydınlatılmasında kullanılmış, vergi veya aynî yükümlülük şeklinde toplanmıştır. Örneğin, 1574 tarihli bir mühimme kaydında, Eflak voyvodasının İstanbul'a 6.000 okka balmumu ve 20-ton bal gönderme zorunluluğu açıkça belirtilmektedir (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 68. 120). Para dolaşımına bakıldığında, Osmanlı akçesi Eflak'ta resmi ödeme aracı olarak kabul edilmekle birlikte, Avrupa kökenli taler ve duka gibi sikkeler de yaygın olarak kullanılmıştır. Bu durum, bölgedeki yoğun uluslararası ticaret ilişkilerinin bir göstergesidir (İnalçık, 1994; Pamuk, 2000). Vergi ve harç yükümlülükleri, Osmanlı'nın merkezi bütçesine düzenli bir gelir akışı sağlamıştır. Eflak Voyvodalığı'ndan alınan vergi gelirlerinin Osmanlı maliyesindeki toplam vergi gelirleri içindeki payı yaklaşık %5 civarındaydı. Ayrıca, kriz dönemlerinde (ör. kıtlık yılları veya sefer hazırlıkları) Eflak'tan alınan gıda ve hammadde sevkiyatları, İstanbul'un gıda güvenliği açısından stratejik bir tampon işlevi görmüştür (Özcan, 2013). Eflak, Osmanlı sınırları içinde önemli bir tarım ve hayvancılık bölgesi olmasının yanı sıra, ticaret yollarının kesiştiği stratejik bir nokta olmuştur. Osmanlı arşivlerindeki kayıtlara göre, Eflak'tan getirilen mallar, özellikle tahıl, hayvan ürünleri, ahşap ve tekstil ürünleri, bölgenin ekonomisine büyük katkı sağlamıştır.

Eflak voyvodalığı, Osmanlı hâkimiyeti altında bir vasal prenslik statüsünde bulunmakla birlikte, bu ilişkinin niteliği sömürgeci bir tahakkümden ziyade karşılıklı ekonomik bağımlılığa dayanmaktaydı. Osmanlı idaresi, bölgenin lojistik ve tarımsal altyapısına özellikle Tuna hattı boyunca yatırım yapmış; ambarlar, iskeleler ve ticaret depoları inşa ederek hem imparatorluk ikmalini hem de yerel ticareti desteklemiştir. Arşiv kayıtları, Osmanlı'nın Eflak'tan talep ettiği kereste, tahıl ve hayvansal ürünlerin bölgesel üretimi teşvik ettiğini ve bu sayede yerel elitlerin düzenli ticaret gelirleri ile vergi muafiyetlerinden yararlandığını göstermektedir (Faroqi, 1993). Bu bağlamda, 16. ve 17. yüzyıllarda

Osmanlı-Eflak ilişkisi, sömürüye dayalı tek yönlü bir yapıdan ziyade, mali ve altyapısal entegrasyon aracılığıyla karşılıklı ekonomik dayanıklılığı güçlendiren pragmatik bir ortaklık olarak değerlendirilebilir.

Dönemsel ayırım

14. - 15. yüzyıl dönemi

Osmanlı İmparatorluğu ile Eflak Voyvodallığı arasındaki ticari ilişkiler, 14. yüzyılın sonlarından itibaren giderek yoğunlaşmıştır. 1395 yılında Yıldırım Bayezid döneminde Eflak üzerine yapılan seferler sonucunda, Eflak vergiye bağlanmış ve Osmanlı'ya yıllık haraç ödeme yükümlülüğü getirilmiştir (İnalçık, 1994). Bu dönemde Eflak, tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomi yapısına sahiptir. Osmanlı arşivlerinde yer alan ilk kayıtlara göre, Eflak'tan Osmanlı topraklarına gönderilen başlıca ürünler tahıl, canlı hayvan ve tuz olmuştur (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, d.61. 208). Özellikle tahıl, Anadolu ve Balkan şehirlerinin gıda tedarikinde kritik rol oynamıştır. Yıllık tahıl sevkiyatının miktarı tam olarak kayıt altına alınmamış olsa da, kaynaklar 100.000-150.000 kile aralığında olduğunu belirtmektedir (Özcan, 2013). Hayvancılık ürünleri arasında sığır ve koyun ön planda yer almış, bu ürünler hem İstanbul'un hem de sefer sırasında ordunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılmıştır (Barkan, 1957). Eflak'tan getirilen tuz ise, özellikle Tuna Nehri üzerinden Balkanlar'a ve Anadolu'ya taşınarak geniş bir dağıtım ağına yayılmıştır. 15. yüzyılda, Fatih Sultan Mehmet döneminde Eflak üzerindeki Osmanlı etkisi artmış ve ticaret daha düzenli bir sistemle sürdürülmüştür. Osmanlı kaynaklarında yer alan kayıtlara göre, voyvoda her yıl sabit bir vergi (haraç) ödemesinin yanı sıra belirli miktarlarda aynı yükümlülük (tahıl, hayvan, tuz) göndermekle sorumlu tutulmuştur (Maxim, 1973).

Bu dönemde para sistemi henüz tam anlamıyla merkeziyetçi bir yapıya kavuşmadığından, bölgedeki ticaret büyük ölçüde aynı vergi ve mal değiş tokuşuna dayalı olarak yürütülmüştür (Pamuk, 2000). Eflak'ın Osmanlı iktisadi yapısına bu dönemde sağladığı katkı, hem ordunun lojistik ihtiyaçlarını karşılamada hem de İstanbul'un gıda güvenliğinin temin edilmesinde kritik öneme sahiptir.

Tablo 1: 16. Yüzyılda Eflak'tan Osmanlı'ya Sevk Edilen Başlıca Mallar Ve Ortalama Fiyatları (1540-1570)

Mal Türü	Miktar (Kantar veya Adet)	Ortalama Fiyat (Akçe)
Tahıl (Buğday)	10.000 kantar	2 akçe / kantar
Hayvan (At, Koyun)	1.500 adet	5 akçe / adet
Ahşap ve Kereste	5.000 küp	1,5 akçe / küp
Tekstil (Kilim, Kumaş)	2.000 parça	3 akçe / parça

Kaynak: Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, d. 61. 208 ve yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1, 16. yüzyıl ortalarında Eflak sancağının Osmanlı ekonomik sistemi içindeki işlevini açık biçimde ortaya koymaktadır. Özellikle 10.000 kantar ile en yüksek miktara sahip olan tahıl (buğday) sevkiyatı, Eflak'ın Osmanlı için önemli bir tarımsal tedarik bölgesi olduğunu göstermektedir. Tahılın birim fiyatının görece düşük olması, bu ürünün ticari kârdan ziyade iase politikası çerçevesinde, başta İstanbul olmak üzere büyük kentlerin gıda ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak sevk edildiğine işaret etmektedir. Hayvansal ürünler ve ahşap-kereste sevkiyatları ise Eflak'ın tarımın yanı sıra hayvancılık ve doğal kaynak temelli bir üretim yapısına sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Tekstil ürünlerinin miktar olarak daha sınırlı kalması, bölgenin sanayi ve zanaat üretiminden ziyade hammadde ve temel tüketim malları sağlayan çevresel bir ekonomi konumunda bulunduğunu göstermektedir. Bu veriler birlikte değerlendirildiğinde, Eflak'ın 16. yüzyılda Osmanlı merkez ekonomisine entegre olmuş, özellikle tahıl arzı yoluyla stratejik önem taşıyan bir sancak olduğu anlaşılmaktadır. "Eflak sancağından getirilen tahıl, hayvan ve kereste miktarları, yıl sonunda deftere kaydedilmiştir. Eflak'a ait tüccarların Osmanlı topraklarındaki faaliyetleri, gümrük muameleleri ve vergi ödemeleri detaylıca kayda alınmıştır." (Bayram, 2023).

16. yüzyıl dönemi

16. yüzyılda Eflak, Osmanlı'nın tarımsal üretim kapasitesini destekleyen en önemli taşra bölgelerinden biri olarak öne çıkmıştır. Osmanlı arşivlerinde yer alan 1530 tarihli kayıtlara göre, İstanbul'a yılda ortalama 400.000-500.000 kile buğday ve arpa gönderildiği kayıt altına alınmıştır. Bunun yanı sıra, Eflak'tan temin edilen tahıl, Anadolu ve Balkan vilayetlerinde yaşanan kıtlıkları dengelemek için de kullanılmıştır. Bu dönemde kereste sevkiyatının yılda yaklaşık 3.000 ton civarında olduğu, Osmanlı donanması için stratejik bir kaynak sağladığı bilinmektedir (Maxim, 1973). Ticaretin coğrafi özelliklerine göre Tuna ve Karadeniz kıyıları üzerinden tahıl sevkiyatı yapılmıştır. Eflak, Osmanlı'ya hayvan ve tekstil ürünleri ihraç etmiştir.

Tablo 2: Osmanlı Arşivlerinden 16. Yüzyılda Osmanlı Eflak Ticaret Verileri

Yıl	Toplam Vergi (Akçe)	Mal Türleri
1540	50.000	Tahıl, hayvan, ahşap
1550	65.000	Tahıl, tekstil, hayvanlar
1555	8.000	Köprü ve Liman Gümrükleri
1570	80.000	Tahıl, kereste, hayvanlar

Kaynak: Maxim, 1998 ve yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2, 16. yüzyıl boyunca Osmanlı-Eflak ticari ilişkilerinin mali boyutunu ve dönemsel dalgalanmalarını ortaya koymaktadır. 1540 yılında 50.000 akçe olarak kaydedilen toplam vergi geliri, tahıl, hayvan ve ahşap gibi temel malların düzenli ticaretine dayanan istikrarlı bir yapıya işaret etmektedir. 1550 yılına gelindiğinde vergi gelirlerinin 65.000 akçeye yükselmesi, ticaret hacmindeki artışın yanı sıra tekstil ürünlerinin ticarete daha belirgin biçimde dâhil olduğunu göstermektedir. Buna karşılık 1555 yılında 8.000 akçeye gerileyen gelirler, mal ticaretinden ziyade köprü ve liman gümrüklerinden elde edilen sınırlı tahsilata dayanmaktadır. Bu durum, söz konusu yılın olağan ticaret akışından sapma gösterdiğini düşündürmektedir. 1570 yılına ait 80.000 akçelik vergi geliri ise, tahıl ve kereste başta olmak üzere hammadde ticaretinin yeniden canlandığını ve Eflak'ın Osmanlı mali sistemi içindeki öneminin arttığını ortaya koymaktadır. Genel olarak tablo, Osmanlı-Eflak ticaretinin dönemsel kesintilere rağmen uzun vadede genişleme eğilimi sergilediğini göstermektedir.

17. yüzyıl dönemi

17. yüzyılda Eflak'ın Osmanlı ekonomisindeki rolü genişlemiş, ticari ürün çeşitliliği artmıştır. 1604 tarihli mühimme defterinde, Eflak voyvodasının yılda 5.000-ton kereste ve 6.000 okka balmumu gönderme yükümlülüğü olduğu belirtilmektedir (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 61. 208). Aynı dönemde bal üretimi de artmış; yıllık 15-20-ton bal sevkiyatı kayıt altına alınmıştır. Bal ve balmumu, Osmanlı saray mutfağı ve dini mekanlarda aydınlatma amacıyla kullanılmasının yanı sıra, sefer hazırlıklarında da kritik bir girdi olmuştur (Gökalp, 2023). Osmanlı İmparatorluğu ile Eflak arasındaki 16. ve 17. yüzyıl çatışmaları ve Osmanlı-Rus ve Osmanlı-Avusturya rekabeti bağlamında Eflak topraklarında meydana gelen Tuna cephesi savaşları ile bazı vergi ve gümrük muameleleri askıya alınmış veya sınırlandırılmıştır. Bölgeden getirilen malların miktarları ve fiyatlar, Osmanlı ekonomisinin sınır ötesinde nasıl geliştiğini göstermektedir. Tahıl ve hayvan ürünleri en önemli ticaret kalemleri olarak öne çıkmıştır (Üstüner, 2020).

18. yüzyıl dönemi

18. yüzyılda Eflak üzerinde Avusturya ve Rusya baskılarının artması, bölgenin Osmanlı'ya yaptığı sevkiyatlarda dalgalanmalara yol açmıştır. 1711 Prut Savaşı sonrasında bazı yıllarda tahıl sevkiyatları kesintiye uğramış, ortalama sevkiyat miktarı 350.000 kile civarına gerilemiştir (İnalçık, 1994). Kereste ve balmumu gönderimleri ise devam etmiş; 1720'li yıllarda Osmanlı gemi inşası için Eflak ormanlarından sağlanan kereste miktarının 6.000 tona ulaştığı arşiv kayıtlarında yer almıştır (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, d. 61. 208). Tüm dönemlerde Osmanlı akçesi bölgedeki temel para birimi olmakla birlikte, Avrupa kökenli taler, duka ve gros gibi gümüş sikkeler de yaygın şekilde kullanılmıştır. Bu durum, Eflak'ın hem Osmanlı iç pazarına hem de Karadeniz ve Orta Avrupa üzerinden uluslararası ticaret ağlarına entegre olduğunu göstermektedir (Pamuk, 2000). 19. yüzyılın ortalarından itibaren artan bağımsızlık talepleri, Osmanlı'nın bölgedeki mali kontrolünü zayıflatmış ve vergilendirme sistemini sekteye uğratmıştır (İnalçık, 1994). Eflak, Osmanlı'ya önemli tahıl, kereste ve tuz sevkiyatları gerçekleştiren stratejik bir eyaletken, bağımsızlık sürecinde bu sevkiyatlar giderek azalmış, İstanbul'un gıda ve inşaat hammadde tedarik zinciri kırılmıştır (Shaw vd, 1977). Ayrıca bölgedeki ticaret yollarının yeniden yapılandırılması ve gümrük gelirlerinin kaybı, Osmanlı maliyesinde açıkların derinleşmesine yol açmıştır. Eflak'ın giderek Rusya ve Batı Avrupa ile daha doğrudan ekonomik ilişkiler kurması, Osmanlı'nın bu topraklar üzerindeki iktisadi nüfuzunu azaltmış; bu durum uzun vadede İmparatorluk ekonomisinin merkezden çevreye doğru çözülme sürecini hızlandırmıştır. 19. yüzyılda Rusya'nın bölge üzerindeki etkisinin artmasıyla birlikte, Eflak yönetimi Osmanlı'dan daha bağımsız kararlar almaya başlamıştır. 1821'deki Tudor Vladimirescu Ayaklanması ve sonrasında gelen 1829 Edirne Antlaşması, Osmanlı'nın Eflak üzerindeki ekonomik denetimini daha da zayıflatmıştır. Edirne Antlaşması ile Osmanlı, Eflak'a iç ticaret serbestisi tanımış, bu da Osmanlı'nın gümrük gelirlerini büyük oranda azaltmıştır (Shaw vd, 1977). Böylece Osmanlı yalnızca tedarik zincirinde değil, aynı zamanda mali kaynaklarda da ciddi bir kayba uğramıştır.

İmparatorluk genelinde gümrüklerden alınan vergilerin azalmasıyla merkezi hazinenin gelirleri düşerken, yeni harcamaları karşılamak için borçlanma eğilimi artmıştır. Bu dönemde Osmanlı merkezi otoritenin zayıflaması ile birlikte giderek artan mali açıklarını Avrupalı bankerlerden borç alarak

kapatma yoluna gitmiş; bu da Osmanlı mali sisteminin dışa bağımlı hâle gelmesine zemin hazırlamıştır (Pamuk, 2000). Eflak'ın bağımsız hareket etmeye başlamasıyla birlikte Osmanlı'nın gümrük idaresi bu bölgede de işlevsiz kalmıştır. Ayrıca Eflak'ta üretilen malların artık doğrudan Avrupa pazarlarına yönelmesi, Osmanlı'nın bu ticaretten pay almasını zorlaştırmıştır. Bağımsızlık sürecindeki Eflak, Osmanlı pazarından uzaklaşarak Rusya ve Batı Avrupa ile ticari ilişkilerini derinleştirmiştir. Bu durum, Osmanlı'nın iktisadi çevresinin parçalanmasına ve merkez-çevre ilişkisinin bozulmasına neden olmuştur. Aynı zamanda bölgedeki para sistemi de dönüşüme uğramış, Osmanlı akçesi yerine taler, duka ve gros gibi Avrupa sikkeleri yaygınlık kazanmıştır. Bu da Osmanlı'nın ekonomik egemenliğinin sembolik düzeyde de kaybolmasına yol açmıştır.

Eflak Voyvodalığı mali verimlilik ve bütçe katkısı

Vergi gelirleri açısından bakıldığında, 16. yüzyıl belgelerinde yıllık vergilerin, Osmanlı merkezi bütçesinin toplam tahmini gelirinin yaklaşık 1.000.000 akçe düzeyinde olduğu görülmektedir. (Pamuk, 2000). Eflak Voyvodalığı 1540 tahsilatlarında 50.000 akçe, 1570 yıllarında 80.000 akçe ödeme yapmış yüzyıl ortalaması 60.000 akçe/yıl olarak hesaplanırsa %5-6 oranında doğrudan bütçeye katkı sağlamıştır. Köprü ve liman gümrüklerinden alınan vergiler yılda 8.000 akçe civarındadır. Ayrıca tüccarlardan alınan aynı ve nakdi vergiler Osmanlı arşivlerine düzenli olarak işlenmiştir (Arslanboğa, 2013). Eflak'ta Osmanlı akçesi yanında Avrupa kökenli taler, duka, gros gibi gümüş sikkelerin dolaşımı, bölgenin ulusal ve uluslararası finans sistemine paralel çalıştığını gösterir (Gökalp, 2023). Bu durum, Osmanlı açısından kur riski ve ticari kontrol kaybı yaratmakla birlikte, dış pazarla entegre bir ekonomi oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Zaman serisi ile verimlilik eğilimi

Eflak, Osmanlı için sadece vergi ve ürün sağlayan bir taşra değil; lojistik merkez, kriz çözüm bölgesi ve dış ticaret penceresi işlevi görmüştür. Verimlilik, sadece ürün ve vergi değil; aynı zamanda siyasi istikrar ve dış pazar dengesi açısından da değerlendirilmelidir. Bağımsızlık süreci ile bu verimliliğin tüm boyutlarda merkezkaç biçimde azaldığı net biçimde belgelenmiştir. 16. yüzyıl, Eflak'ın ekonomik verimliliğinin zirve yaptığı dönemdir. 19. yüzyıl ise bağımsızlık süreci nedeniyle verimliliğin dramatik biçimde düştüğü dönemdir.

Tablo 3: Dış Ticaret ve Verimlilik Analizi

Yüzyıl	Sevkiyat (tahıl, kereste vb.)	Vergi Geliri (akçe)	Ticaret Verimliliği Eğilimi
15. yy	100.000-150.000 kile tahıl	30.000-40.000	Başlangıç / Yapılandırma
16. yy	500.000 kile, 5.000-ton kereste	60.000-80.000	Zirve Verimlilik Dönemi
17. yy	350.000-400.000 kile	70.000-90.000	Stabil Verimlilik
18. yy	Dalgalanmalı (Savaş etkili)	Azalan	Gerileme
19. yy	Düşüş (bağımsızlık süreci)	Kayda değer kayıp	Kopuş ve merkezden uzaklaşma

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 3'te değerlendirildiği üzere Tahıl (Buğday) ticareti 10.000 kantar / 2 akçe'den toplam değer 20.000 akçe olarak İstanbul'un yıllık tüketiminin sadece küçük bir bölümünü temsil etse de, düzenli sevkiyatın sürdürülebilirliği, lojistik güvenlik açısından büyük önem taşır. Ayrıca 2 akçelik fiyat Osmanlı'nın Eflak'tan uygun maliyetli gıda tedarikine sahip olduğunu gösterir. Hayvan (At, Koyun) ticareti olarak da 1.500 adet / 5 akçe'den 7.500 akçelik kaynakla sefer dönemlerinde ordu lojistiği ve kurbanlık ihtiyaçları için kritik önemdedir. İmparatorluğun sefer dönemlerinde, at tedariki, özellikle sefer ekonomisinin stratejik bir ayağını oluşturur. Ahşap ve kereste ticareti kapsamında 5.000 küp malzeme, birim fiyatı 1,5 akçeden toplam 7.500 akçelik bir değere ulaşmıştır. Bu ürünler gemi inşası, kamu yapıları ve kalelerin onarımı için temel hammadde niteliğindedir (Bostan, 1992). Verimlilik açısından, düşük birim fiyatla gerçekleştirilen yüksek miktardaki sevkiyat ekonomik kârlılığı artırmıştır. 5.000 küplük kereste, Osmanlı tersanelerinin yıllık ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılayabilecek düzeydedir. Tekstil (Kilim, Kumaş) ticareti açısından 2.000 parça / 3 akçe'den 6.000 akçe ticari çeşitliliği göstermesi açısından önemlidir. Sadece gıda ve hammadde değil, kültürel tüketim mallarının da Eflak'tan geldiğini gösterir (Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi, 62. 193.)

Toplam hesaplanan ticaret hacmi olan 41.000 akçe yıllık vergi ve aynı yükümlülük gelirleriyle paralel ilerler. Çeşitli mal türlerinin birlikte tedarik edilmesi, ekonomik çok yönlülük (diversifikasyon) açısından Osmanlı taşra ekonomisinde Eflak'ı özel kılar. Fiyatların düşük olması, Osmanlı'nın vergisel baskı ve tımar sistemi sayesinde maliyet avantajı sağladığını gösterir. Tuna ve Karadeniz ulaşımı sayesinde bu ürünlerin merkezi bölgelere taşınması kolaylaşmış, lojistik verimlilik yükselmiştir.

Sonuç

Sonuç olarak, Eflak Voyvodalığı hem Orta Avrupa hem de Osmanlı tarihi açısından stratejik ve ekonomik bir bölge olarak öne çıkmış; yüzyıllar boyunca bölgedeki güç dengelerinin şekillenmesinde kritik rol oynamıştır. Osmanlı arşivleri, bölgenin ticari ilişkilerine dair detaylı ve zengin bilgiler sunmakta, bölgesel ekonominin gelişimini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Eflak'tan getirilen mallar, bölge ekonomisinin canlılığını korurken, Osmanlı'nın sınır ötesi ilişkilerinin ekonomik boyutunu da ortaya koymaktadır. Eflak, Osmanlı sınırları içinde siyasi ve ekonomik açıdan önemli bir bölge olmuş, özellikle 16. yüzyılda Osmanlı'nın sınır ötesi ticaret ve vergi gelirlerinin önemli bir kaynağı olmuştur.

Eflak Voyvodalığı'nın bağımsızlık süreci, Osmanlı İmparatorluğu'nun yalnızca siyasi otoritesini değil, ekonomik yapısını da doğrudan etkilemiştir. Tedarik zincirinin bozulması, gümrük gelirlerinin kaybı, para sistemindeki dönüşüm ve ticaret yollarının yeniden şekillenmesi; Eflak'ın bağımsızlığa yönelmesinin Osmanlı ekonomisinde yarattığı başlıca kırılmalardır. Bu gelişmeler, Osmanlı'nın mali istikrarını zayıflatmış ve 19. yüzyılın sonundaki borç krizine giden yolu hızlandırmıştır. Dolayısıyla Eflak'ın bağımsızlığı, sadece bir siyasi ayrılma değil, aynı zamanda iktisadi merkezkaç bir kırılmanın da başlangıcıdır. Eflak Voyvodalığı'nın Osmanlı ekonomisine katkısı, hem nicel (tahıl, kereste, vergi) hem de nitel (coğrafi strateji, döviz çeşitliliği) açılardan yüksek bir ekonomik verimlilik göstermektedir. Özellikle 16. yüzyılda sağlanan bu verimlilik, imparatorluğun iç güvenliğini, lojistiğini ve dış ticaret dengesini doğrudan etkilemiştir. Ancak 18. yüzyıldan itibaren artan Avusturya ve Rusya etkisiyle bu verimlilik azalmış, 19. yüzyılda bağımsızlık süreciyle birlikte ekonomik bağımlılık tamamen ortadan kalkmıştır. Son olarak, Osmanlı ile Eflak arasındaki ekonomik ilişkiler, klasik anlamda bir sömürgecilik modelinden farklıdır. Arşiv belgeleri, bu ilişkinin karşılıklı ekonomik bağımlılık, ticari iş birliği ve karşılıklı çıkar dengesi üzerine kurulu olduğunu göstermektedir. Osmanlı idaresi, Eflak'ın altyapısına yatırım yaparak üretim ve ticaretin sürdürülebilirliğini desteklemiş, bu durum yalnızca merkezi çıkarların değil, yerel ekonomik dinamizmin de gelişmesine katkı sağlamıştır. Dolayısıyla Osmanlı-Eflak ilişkisi, tek yönlü bir sömürü ilişkisi değil, karşılıklı faydaya dayanan bir ekonomik ortaklık olarak değerlendirilmelidir. Gelecek çalışmalarda Eflak'ın Osmanlı ekonomik sistemi içindeki konumu, Boğdan, Erdel ve Bosna gibi diğer yarı özerk bölgelerle karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Ayrıca, Devlet Arşivleri Başkanlığı'nda yer alan Mühimme Defterleri ve Tahrir Defterlerinin tamamının dijitalleştirilmesiyle oluşturulacak veri tabanları, bu ilişkilerin nicel analizini kolaylaştıracaktır. Romen kronikleri ve yerel kilise kayıtları gibi bölgesel kaynakların dâhil edilmesi, Osmanlı-Eflak ilişkilerinin iki taraflı yapısını daha nesnel biçimde değerlendirmeye olanak sağlayacaktır. Son olarak, bu ilişkinin klasik Batı sömürgeciliği kalıplarına uymadığı dikkate alınarak, "merkez-çevre" teorileri çerçevesinde yeniden yorumlanması Osmanlı ekonomik tarih yazımına yeni bir analitik derinlik kazandıracaktır.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review:

Dış bağımsız

Externally peer-reviewed

Çıkar Çatışması / Conflict of interests:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

The author has no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Grant Support:

Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça / References

- Arslanboğa, K. (2013). 1589-90 mali yılına ait Osmanlı Devleti bütçesinin oluşturulması ve incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (36), 113-126.
- Barkan, Ö. L. (1957). Osmanlı İmparatorluğunda bir iskân ve kolonizasyon metodu olarak sürgünler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 15(1-4), 209-237.

- Bayram, Ü. F. (2023). Eflak ve Boğdan Voyvodalıklarının 1787-1792 Osmanlı-Rus ve Avusturya savaşlarındaki rolleri. *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 1-31.
- Bostan, İ. (1992). *Osmanlı bahriye teşkilatı: XVII. yüzyılda Tersâne-i Âmire*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi. (A.{DVNSMHM.d. 68. 120}).
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi. (A.{DVNSMHM.d. 62. 193}).
- Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi. (A.{DVNSMHM.d. 61. 208}).
- Faroqhi, S. (1993). *Osmanlı'da kentler ve kentliler* (N. Kalaycıoğlu, Çev.). İstanbul: Tarih Vakfı-Yurt Yayınları.
- Giurescu, C. C. (1976). *The making of the Romanian people and language*. Bucharest: Meridiane Publishing House.
- Gökalp, Z. D. (2023). 16. yüzyılda Osmanlı-Avrupa ticari ilişkilerine "Yusufça Defnesi" ışığında bir bakış. *Belleten*. <https://belleten.gov.tr/tam-metin/3684/tur>
- Hitchins, K. (1996). *The Romanians: 1774-1866*. Oxford: Clarendon Press.
- İnalçık, H. (1994). *An economic and social history of the Ottoman Empire, 1300-1914*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kılıç, A. (2023). Eflak-Boğdan ve Karadeniz'de bal ve balmumu. *Acta Turcica Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*.
- Maxim, M. (1973). XVI. asrın ikinci yarısında Eflak-Boğdan'ın Osmanlı İmparatorluğu'na karşı iktisadi ve mali mükellefiyetleri hakkında bazı düşünceler. *VII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri* (Cilt II). Ankara: TTK Yayınları.
- Maxim, M. (1989). Bükreş Üniversitesi Osmanlı Etüdleri Merkezi'nde Romen-Osmanlı iktisadi ilişkileri üzerine yapılan çalışmalar. *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi Tebliğleri*. Ankara: TTK Yayınları.
- Maxim, M. (1998). Osmanlı döneminde bir Tuna liman kenti: İbrayıl (Braila). *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, (12), 173-187.
- Pamuk, Ş. (2000). *Osmanlı ekonomisi ve kurumları: Seçilmiş makaleler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Özcan, A. (2013). Osmanlı'da taşra maliyesi: Vergi tahsilatı ve tımar sistemi. *Belleten*, 77(278), 431-460.
- Sargın, Y. (2016). *Başlangıcından 1606'ya kadar Osmanlı Devleti ile Eflak ve Boğdan Voyvodalıkları arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shaw, S. J., & Shaw, E. K. (1977). *History of the Ottoman Empire and Modern Turkey: Vol. 1. Empire of the Gazis: The Rise and Decline of the Ottoman Empire, 1280-1808*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Üstüner, A. (2020). Osmanlı coğrafya kaynaklarında Eflak-Boğdan (15-17. yüzyıl). *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 14(28), 413-442.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/karadenizincelemeleri/issue/54394/713327>